

MINISTERIET FOR FAMILIE-
OG FORBRUGERANLIGGENDER

FAMILIESTYRELSEN

Dato: 29. november 2004
J.nr. 04-5014-00033

N O T A T **om** **samvær m.v.**

Indledning

Samværsområdet har i nogen tid været genstand for debat, både politisk og i medierne m.v., og der har været fremsat en række lov- og beslutningsforslag, der alle har været båret af ønsket om at styrke behandlingen af disse sager så meget som muligt, særlig med fokus på børnenes forhold.

I sidste folketingssamling oplyste justitsministeren, at der var iværksat en række projekter på samværsområdet, og at der kunne være grundlag for at overveje området nærmere, når disse projekter var afsluttet og evalueret.

Det drejer sig om følgende:

- Socialforskningsinstituttets to undersøgelser af samværsområdet er afrapporteret i publikationerne "Samvær og børns trivsel" og "Samvær til barnets bedste?"
- Center for Alternativ Samfundsanalyse (CASA) har evalueret statsamternes tilbud om konfliktmægling
- Familiestyrelsens og Socialministeriets rapport "Forsøgsprojekt om øget samarbejde mellem kommune og statsamt i sociale og familieretlige sager"
- Justitsministeriets Forskningsenheds rapport "Fogedretternes praksis i samværs- og forældremyndighedssager"
- Kontaktudvalget om Børnesagkyndig Rådgivnings redegørelse om overvåget samvær
- Familiestyrelsens rapport "Statsamternes anvendelse af midlertidigt samvær i sager om førstegangsfastsættelse af samvær"

Initiativer på samværsområdet

På baggrund af disse projekter – og som et led i myndighedernes løbende evaluering – er eller vil der blive iværksat følgende initiativer på samværsområdet:

- ❖ Styrkelse af børneperspektivet, herunder øget inddragelse af yngre børn i samværs-sager
- ❖ Styrkelse af undersøgelserne i samværssager, særlig med henblik på en tidligere indsat for at undgå meget langvarige og konfliktfyldte sagsforløb
- ❖ Tilbud om konfliktmægling
- ❖ Kommunalreformen: "En indgang" (alle forældremyndigheds- og ægteskabssager skal starte i de nye statsforvaltninger)
- ❖ Etablering af et forum med deltagelse af statsamterne, kommunerne, Socialministeriet og Familiestyrelsen, der skal arbejde med praktiske initiativer til et øget samarbejde mellem statsamterne og kommunerne i sociale og familieretlige sager
- ❖ Et forsøgsprojekt i Statsamtet Ribe med henblik på at styrke indsatsen over for særligt udsatte børn i komplicerede og tunge forældremyndigheds- og samværssager
- ❖ Skærpelse af ændringskriteriet i samværssager

- ❖ Udarbejdelse af en pjece til forældre om betydningen af "godt forældreskab" og en pjece til børn om børnesagkyndig rådgivning
- ❖ Indhentelse af oplysninger om forældrene fra den børnesagkyndige rådgivning
- ❖ Etablering af børnegrupper

De enkelte initiativer er beskrevet nærmere i det følgende:

- **Styrkelse af børneperspektivet samt øget inddragelse af yngre børn i samværs-sager**

Begge Socialforskningsinstituttets undersøgelser fremhæver vigtigheden af børneperspektivet i samværssager, især ved inddragelse af børnene i sagsbehandlingen.

På den baggrund vil der blive indledt et udvalgsarbejde med henblik på at overveje, hvordan en øget inddragelse af navnlig yngre børn i sagsbehandlingen kan gennemføres. Det skal samtidigt overvejes, om børneperspektivet kan styrkes på andre måder.

Familiestyrelsen vil udarbejde en pjece til børn om børnesagkyndig rådgivning.

- **Styrkelse af undersøgelserne i samværssager, særlig med henblik på en tidlige-re indsat for at undgå meget langvarige og konfliktfyldte sagsforløb**

I undersøgelsen "Samvær til barnets bedste?" påpeges det, hvor belastende det er for et barn, når en konfliktfyldt sag verserer over en meget lang periode, navnlig hvis det på et tidligt tidspunkt står klart, at samværet på grund af forældrenes høje konfliktniveau og manglende samarbejdsvilje aldrig vil kunne komme til at fungere til bedste for barnet.

I sådanne sager bør der på et så tidligt tidspunkt som muligt anlægges et helhedsorienteret perspektiv og foretages en overordnet belysning af forældrenes og barnets forhold til brug for tilrettelæggelsen af behandlingen af sagen, f.eks. i relation til behovet for at indhente oplysninger fra andre myndigheder, institutioner m.v. eller at foretage børnesagkyndige undersøgelser m.v.

- **Konfliktmægling, børnesagkyndig rådgivning og "godt forældreskab"**

Undersøgelsen "Samvær og børns trivsel" viser, at der er en entydig sammenhæng mellem samarbejdende forældre og børns trivsel. Evnen til at fortsætte "det gode forældreskab" efter en samlivsophævelse er således centralt for at undgå, at børn påvirkes negativt af, at deres forældre ikke bor sammen.

Undersøgelsen viser endvidere, at andelen af samværsbørn, der trives godt, er lige så stor som hos børn fra kernefamilier, når samvær fungerer problemfrit, og børnene selv er med til at bestemme, hvordan det skal foregå.

Det er derfor yderst vigtigt fortsat at arbejde på at fremme samarbejdet mellem forældrene.

Dette sker først og fremmest gennem statsamternes tilbud om børnesagkyndig rådgivning eller konfliktmægling, der siden den 1. august 2001 har været et landsdækkende tilbud. Hensigten med konfliktmægling er at fremme forældrenes samarbejde og evne til selv at finde løsninger på deres problemer omkring deres børn.

Konfliktmæglingen er blevet evalueret af Center for Alternativ Samfundsanalyse (CASA), og i november 2004 fik statsamterne forlænget den midlertidige bevilling til konfliktmægling med 6 mill. kr. om året i 2005 og 2006.

Familiestyrelsen vil i samarbejde med statsamterne arbejde på at udbygge konfliktmæglingen, bl.a. gennem efteruddannelse af konfliktmæglerne og forbedret visitation. Samtidig skal mulighederne for øget inddragelse af etniske minoriteter i konfliktmæglingen undersøges, og sådanne mæglinger evalueres nærmere.

Endvidere vil Familiestyrelsen udarbejde en pjece til forældre om betydningen af "godt forældreskab" efter en samlivsophævelse.

- **Øget samarbejde mellem statsamterne og kommunerne i sociale og familieretlige sager, herunder styrkelse af indsatsen over for særligt udsatte børn**

I Familiestyrelsens og Socialministeriets rapport "Forsøgsprojekt om øget samarbejde mellem kommune og statsamt i sociale og familieretlige sager" peges der på behovet for et tættere samarbejde mellem især kommunerne og statsamterne. Rapporten indeholder en række anbefalinger til forbedring af dette samarbejde.

Som opfølgning på rapporten har Familiestyrelsen bl.a. taget initiativ til at etablere et forum med deltagelse af statsamterne, kommunerne, Socialministeriet og styrelsen, der har til opgave at sikre gennemførelsen af rapportens anbefalinger.

I dette arbejde vil blive inddraget erfaringerne fra Statsamtet Ribe forsøgsprojekt med at styrke indsatsen over for særligt udsatte børn i helt komplicerede og tunge forældremyndigheds- og samværssager.

- **Kommunalreformen: En indgang – alle forældremyndigheds- og ægteskabssager skal samles i de nye statsforvaltninger**

Som et led i kommunalreformen skal alle opgaver om separation, skilsmisse og forældremyndighed samles i de kommende statsforvaltninger. Derved indføres et enstrengt og mere gennemskueligt system, hvor alle opgaver i forbindelse med forældremyndighed, samvær, skilsmisse m.v. er samlet ét sted. Dette vil øge mulighederne for at gennemføre holdbare helhedsløsninger og dermed undgå – eller mindske – konflikterne mellem forældrene, hvilket vil være til gavn for børnene.

Et lovforslag herom sendes til høring den 1. december 2004 med henblik fremsættelse ultimo januar 2005 og ikrafttrædelse den 1. januar 2007.

- **Indhentelse af oplysninger om forældrene fra den børnesagkyndige rådgivning**

For at sikre det bedst muligt afgørelsesgrundlag i samværssager bør det overvejes, om der er mulighed for - med begge forældres samtykke - i højere grad at indhente oplysninger om forældrene fra den børnesagkyndige rådgivning. Sådanne oplysninger vil i nogle tilfælde kunne bidrage til afklaringen af, om der er problemer, der skal undersøges nærmere. Dette skal dog overvejes nøje i forhold til behovet for at bevare det "neutrale" rum, som rådgivningen giver forældre og børn.

- **Skærpelse af ændringskriteriet i samværssager**

Med loven om regelforenkling på det familieretlige område blev ændringskriteriet i samværssager skærpet pr. 1. oktober 2004. Formålet med dette er at skabe ro om samværet af hensyn til barnet samt gøre det klart for forældrene, at de har et fælles ansvar for, at samværet bliver gennemført på en måde, der er hensigtsmæssig for barnet.

Familiestyrelsen har udsendt en vejledning til statsamterne om det skærpede ændringskriterium. Det er i den forbindelse præciseret, at forældrene skal tilbydes rådgivning eller

konfliktmægling, når statsamtet afviser at behandle en ansøgning om ændring af samværret.

- **Etablering af børnegrupper.**

Nogle statsamter tilbyder børn, hvis forældre ikke bor sammen, en mulighed for at tale sammen med jævnaldrende børn i samme situation (børnegrupper). Børnene får herved mulighed for at høre hinandens historier og opdage, at andre har det lige som dem. På den måde kan de opleve en lettelse og en større forståelse af forholdene i deres egen familie.

På baggrund af de hidtidige erfaringer vil Familiestyrelsen overveje, om alle statsamter skal etablere børnegrupper.

Initiativer i de andre nordiske lande

Ovennævnte initiativer skal endvidere ses i sammenhæng med udviklingen på forældremyndigheds- og samværsområdet i de øvrige nordiske lande.

I Norge er der for nylig gennemført en lovændring, hvorefter alle børn, der er fyldt 7 år, som udgangspunkt altid skal høres, inden der træffes afgørelse i en sag om forældremyndighed eller samvær.

I Sverige blev der i 2002 nedsat en parlamentarisk komite, der skal evaluere den reform af reglerne om bl.a. forældremyndighed og samvær, der blev gennemført i 1998. Komiteen skal herudover bl.a. overveje reglerne om høring af børn.